

Jilles Beijen, een bestuurlijke duizendpoot.

Laurens Beijen

Op pagina 8 van het boek van Henny van Leeuwen-van Rijn over de Zuidzijde staat de tekst van een brief van de kaashandelaar Jilles Beijen over zijn familie. Deze actieve en veelzijdige man, die een achterneef was van mijn grootvader, verdient het dat er ook iets over hemzelf wordt verteld.

Jilles Beijen werd in 1879 geboren in een boerderij schuin achter de Wierickerschans. Hij was de oudste zoon van Jan Thomas Beijen en Aaltje Verburg. Kennelijk voelde Jilles er weinig voor om later net als zijn vader boer te worden. Al op jonge leeftijd werd hij volontair bij enkele kaashandelaren, en in 1900, toen hij nog maar 21 was, begon hij zelf met zijn jongere broer Arie de kaashandel Gebroeders Beijen. Ze hadden een pakhuis in de Nieuwstraat.

Toen in 1906 de 'Vereeniging van Kaashandelaren te Bodegraven en Omstreken' werd opgericht sloten de broers Beijen zich daar direct bij aan. Na enkele jaren werd Jilles bestuurslid, in 1923 werd hij tweede voorzitter en vanaf 1927 was hij voorzitter. Hij nam veel initiatieven. In 1931 organiseerde hij een beursdag in Bodegraven waarbij allerlei betrokkenen bij de boerenkaas zich manifesteerden, en hij kreeg het ook voor elkaar dat koningin Wilhelmina en prinses Juliana zich in Bodegraven op de hoogte kwamen stellen van de kaasfabricage en de kaashandel. In het kader van de Nederlandse Vereniging van Kaashandelaren overlegde hij met de regering over de wettelijke eisen die aan kaas moesten worden gesteld en in de crisisjaren zocht hij mee naar een oplossing voor de deviezenproblemen die de export van kaas naar Duitsland in de weg stonden. In 1939 ging hij

zelfs naar Amerika, waarschijnlijk om nieuwe exportmogelijkheden te verkennen.

Dat de belangstelling van Jilles veel verder ging dan de koeien en de kaas bleek onder andere uit zijn culturele activiteiten. Al op jonge leeftijd werd hij 'kunstlievend lid' en later 'werkend lid' van de rederijderskamer H.K. Poot. Vooral tussen 1910 en 1920 speelde hij talloze malen een belangrijke rol in stukken die door de rederijderskamer werden opgevoerd. Daarnaast was hij bestuurslid en bibliothecaris van de rederijderskamer. Later stimuleerde hij de oprichting van een regionale bond van rederijderskamers, waarvan hij zelf secretaris werd. In 1913 was Jilles mede-oprichter van de gemengde zangvereniging Zanglust, die sinds 2013 Amici del Canto heet. Vanaf de oprichting tot 1935 was hij voorzitter van de vereniging. Hij was ook jarenlang voorzitter van de muziekvereniging Crescendo, waarvan hij na zijn aftreden beschermheer werd.

Van huis uit behoorde Jilles Beijen tot de hervormde kerk, maar hij was een vrijzinnige denker. In 1913 kreeg hij een berisping van de kerkenraad toen hij weigerde om de beschuldiging terug te nemen dat mensen die hun kinderen naar de openbare school stuurden werden uitgesloten van ondersteuning door de diaconie. In 1929 ontstond er een nieuw conflict naar aanleiding van de weigering van de kerkenraad om de torenklok te laten luiden toen er een vrijzinnige predikant kwam preken. Jilles gaf in 1930 de stoot tot de oprichting van de afdeling Bodegraven van de Vereniging van vrijzinnige hervormden. Zelf werd hij secretaris van de afdeling.

Ook in politiek opzicht behoorde Jilles Beijen tot de vrijzinnige minderheid in Bodegraven. In 1919 werd hij gemeenteraadslid voor de lijst Gemeentebelang, die twee van de elf zetels in de sterk confessioneel getinte gemeenteraad had. Ondanks de minderheidspositie van zijn fractie werd hij twee keer, in 1924 en 1925, tot tijdelijk wethouder gekozen ter overbrugging van een vacature in het college. Een permanent wethouderschap zat er echter niet in. Jilles bleef raadslid tot eind 1941, toen de Duitsers alle gemeenteraden afschaften. Na de oorlog stelde hij zich vanwege zijn slechter wordende gezondheid niet opnieuw kandidaat. Op bovenlokaal niveau was Jilles Beijen ook politiek actief. Hij was lid van de Liberale Staatspartij de Vrijheidsbond, een van de voorgangers van de VVD. Meer dan 30 jaar lang was hij secretaris van de statenkieskring Gouda en de rijkskieskring Leiden van de

Vrijheidsbond. Hij was diverse keren kandidaat voor de provinciale staten.

Jilles was een groot voorstander van openbaar onderwijs. Hij was oprichter van de Bodegraafse afdeling van de vereniging Volksonderwijs en later lid van het landelijk bestuur van die vereniging. Hij was ook bestuurslid van de in 1919 opgerichte neutrale HBS in Woerden, het tegenwoordige Minkema College. Die naam is ontleend aan de Woerdense notaris F.A. Minkema, de eerste voorzitter van het bestuur, die Jilles ook kende vanuit de Vrijheidsbond.

Ook voor de sport zette Jilles zich in. In 1920 was hij mede-oprichter van de voetbalvereniging Bodegraven. Vervolgens was hij bijna 20 jaar voorzitter van de club. Hij was ook jarenlang voorzitter van de Goudse Voetbalbond.

In de jaren dertig droeg hij eraan bij dat Bodegraven een echt zwembad kreeg ter vervanging van een primitieve zwemgelegenheid in de Oude Rijn. Op zijn aandringen verkocht zijn achterneef Bart Spruijt een stuk grond aan de noordkant van de Rijn voor de bouw van het zwembad. Het toen gestichte zwembad bestaat in gemoderniseerde vorm nog steeds, op de plaats van de buitenbaden bij De Kuil. Jilles was daarna bestuurslid van de Stichting Zwembad Bodegraven. In het septembernummer van Boreftse Berichten werd al verteld dat hij als raadslid tevergeefs bezwaar maakte tegen de strenge bepalingen over zwemmen op zondag en gemengd zwemmen.

Jilles Beijen was in 1916 een van de oprichters en eerste bestuursleden van de Stichting Woningbouw Bodegraven en Omstreken. In 1920 werd hij secretaris van de stichting, en hij bleef dat tot 1943. De stichting had tot doel om goede maar goedkope huurwoningen te bouwen voor arbeiders. In 1920 en 1921 werden twee complexen van elk 18 woningen in Bodegraven gebouwd; daarna beperkte de stichting zich tot het beheren van die huizen.

Verder was Jilles onder andere nog lid van de Kamer van Koophandel, bestuurslid van het plaatselijke departement van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen en penningmeester van de Nutsspaarbank.

Hij was ook vele jaren, van 1916 tot 1947, lid van de herensociëteit Concordia. Voor zover bekend was hij maar één jaar bestuurslid, maar hij was wel zo belangrijk geweest dat hij bij zijn afscheid tot

erelid werd benoemd.

Bij het overlijden van Jilles werd vermeld dat hij zijn krachten had gewijd aan in totaal 29 organisaties.

Aan het eind jaren van de dertig (de precieze datum is niet bekend) stopten Jilles en Arie Beijen met de kaashandel. In september 1940 kondigde Jilles zijn afscheid als voorzitter aan. Hij vond dat iemand die zelf handelaar was het roer moest overnemen. Als afscheidsgeschenk aan de leden van de vereniging stelde hij een gedenkboek samen over de kaashandel in Bodegraven van 1880 tot 1940. In zijn voorwoord zinspeelde hij op de inmiddels uitgebroken oorlog: *"Herinneringen ook aan betere, aan onbezorgde tijden, waarin onze lach vrij kon opklinken of waarin het feestgedruisch ons omstuwde en mede-op-nam in de vreugde der nationale gemeenschap."*

Jilles Beijen bleef ongetrouwd. Zijn broer Arie trouwde in 1916 met de uit Oudewater afkomstige Gerardina van der Lee. Dat huwelijk bleef kinderloos. De twee broers woonden in een symmetrisch huis op Zuidzijde 9: Jilles aan de ene kant van de gang, Arie en zijn vrouw aan de andere.

Op latere leeftijd werd Jilles opgenomen in een verpleeginrichting in Leidschendam. Hij overleed daar in 1954 op 74-jarige leeftijd. Hij werd begraven op de begraafplaats Vredehof.

Door een boom die pal voor de grafsteen staat is zijn naam tegenwoordig nauwelijks zichtbaar. Het is een sterk contrast met de situatie tijdens zijn leven, toen hij in Bodegraven veel meer op de voorgrond trad.

In een krant in 1954 stond met grote letters een bericht van zijn overlijden, waarvan wij hier een deel weergeven:

J. BEIJEN OVERLEDEN **Zijn leven stond in dienst van** **de Bodegravense gemeenschap**

Bodegraven - In de inrichting Hulp en Heil te Leidschedam is op 74-jarige leeftijd overleden de heer Jilles Beijen.

Door zijn vele arbeid op maatschappelijk en cultureel terrein was de heer Beijen een der belangrijkste figuren van Bodegraven. Verschillende had hij zitting in de gemeenteraad, als vertegenwoordiger van gemeentebelang.....